

ВСТУП. КРАЄЗНАВСТВО ЯК ВИД ДІЯЛЬНОСТІ

Мета: сформуванню уявлення про навчальний предмет; ознайомити зі змістом, метою і структурою курсу, охарактеризувати об'єкт та предмет краєзнавства; розкрити зв'язок з іншими науками; розвивати мислення студентів; виховувати інтерес до предмета, розуміння важливості його вивчення.

Література:

1. Демідієнко О.Я., Іонова О.М., Кузнецова В.І. Основи краєзнавства. – К., 2001.
2. Краєзнавство в Україні: сучасний стан і перспективи: Наук. Збірник. – К.:Академія, 2003.
3. Крачило М.П. Краєзнавство і туризм. – К.: Вища школа, 1994.
4. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. / За ред. проф. Ф.Д. Заставного. – К.: Знання, 2006.

ПЛАН

1. Суть значення і завдання краєзнавства.
2. Об'єкт і предмет краєзнавства.
3. Внутрігалузеві та міжгалузеві зв'язки краєзнавства з іншими навчальними дисциплінами.
4. Функції та методи дослідження українського краєзнавства.

- 1 -

«Мало любити свій край - треба його добре знати»

Краєзнавство – це дисципліна, яка займається науковим і всебічним вивченням рідного краю.

Краєзнавство – це комплексне, наукове, всебічне вивчення певної території, це – популяризація та засіб навчання і виховання національно-свідомих громадян.

Першим в Україні науково обґрунтував поняття «краєзнавство» як науку і виклав його суть, значення та місце в житті народу у статті «Галицьке Краєзнавство» (1892 р.) І Франко.

Розвиток краєзнавства нерозривно пов'язаний із розвитком туризму.

У березні 1090р.було відроджено Всеукраїнську спілку краєзнавців, яка координує свою діяльність із УГТ.

Ключові завдання, які стоять нині перед українським краєзнавством вимагають цілеспрямованої уваги з боку держави, громадських організацій і фондів, науковців і практиків краєзнавчої справи.

Основні завдання краєзнавства на сучасному етапі розвитку:

- зміна парадигм національної краєзнавчої освіти з посиленням у ній ролі активно-туристичних форм пізнання рідного краю;
- активізація масового краєзнавчого руху;
- збереження та відтворення традиційної етнокультури української нації;
- туристична популяризація об'єктів історичної пам'яті народу;
- туристичне впорядкування об'єктів національної спадщини;
- консервація, збереження й відтворення пам'яток історико-

культурної спадщини у контексті завдань ЮНЕСКО;

- формування привабливого туристичного іміджу історико-етнографічних країв України;
- розробка та облаштування національної мережі краєзнавчих стежок й маршрутів;
- розробка й широке тиражування путівника й туристсько-краєзнавчих каталогів теренами України.

- 2 -

В широкому розумінні об'єктом краєзнавства виступає рекреаційно-туристський потенціал території, а у вузько дисциплінарному вимірі – рекреаційно-туристичний комплекс (РТК) рідного краю.

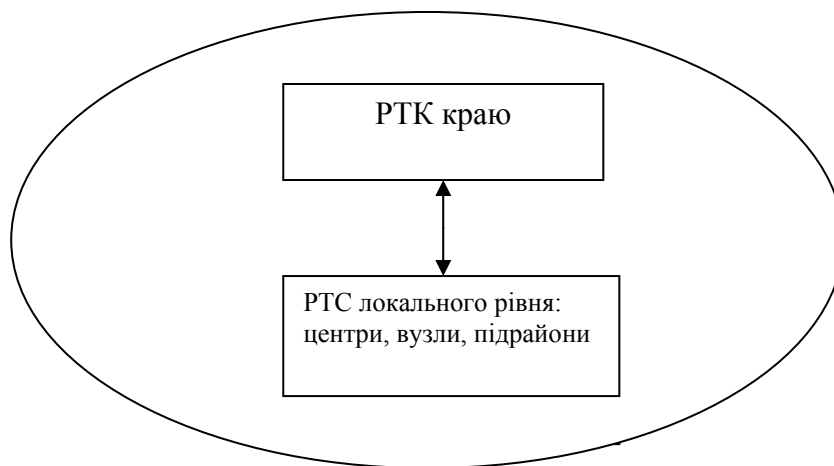

Рис. 1.1. Основні об'єкти краєзнавства

Іншими словами, об'єктом дослідження є рідний край через призму його самотності. Характерними об'єктами виступають одиниці адміністративно-територіального поділу, історичні та етнографічні краї, біосферні заповідники (Східні Карпати, Дунайський), національні природні парки (Швацький, Подільські Товтри), ландшафтні парки (Каньйон Дністра), історико-культурні заповідники (Поле Берестейської битви, Древній Галич).

Об'єктами краєзнавчого інтересу виступають РТС локального рівня. Територіальні рекреаційні системи (РТС) – це низові об'єкти дослідження. Таксономічні одиниці РТС:

Рекреаційно-туристичний центр (Львів, Славське, Трускавець);

Рекреаційно-туристичний вузол (Східницько-Трускавецький, Поляна-Свалявський)

Рекреаційно-туристичний підрайон (Свидовецький масив, Сатанівські Товтри, Гологори, Велика Ялта).

Предметом дослідження туристичного краєзнавства виступають окремі складові туристсько-рекреаційного потенціалу краю – природні рекреаційні ресурси (мінеральні води, клімат, озера, печери тощо), ступінь їх освоєння і характер експлуатації, пам'ятки історії і культури, туристичні заклади та інші об'єкти туристичної інфраструктури, а також різноманітні аспекти розвитку

туристичного руху в краї.

- 4 -

Виділяють три основні функції краєзнавства:

1. *Перша функція - педагогічна.*
2. *Друга функція – навчальна.* Курс «Географія рідного краю» вивчається з 1992/1993 н.р.
3. *Третя функція – наукова..* Визначає краєзнавство як структурну складову географічної науки з притаманними їй методами дослідження.

Методологія краєзнавства – це сукупність найбільш істотних елементів теорії, викладених у конструктивній, прийнятній для практики формі. Це узагальнена система методів пізнання об'єктивної дійсності.

Метод науки – це спосіб чи засіб досягнення будь-якої дослідницької мети, шлях до пізнання чи вирішення якогось конкретного завдання.

Методика дослідження – це сукупність спеціально-підібраних методів з метою практичного чи теоретичного пізнання.

Безумовно, більшість методів, які використовуються у дослідженні всієї країни, застосовують і в процесі дослідження її окремих територій нижчого таксономічного рангу. Ці методи є загальногеографічними. Поряд із цим, наукове краєзнавство має низку своїх власних методів дослідження.

Традиційні методи дослідження в краєзнавчій діяльності:

- літературний
- статистичний
- спостереження (візуальний)
- картографічний
- анкетний
- польових досліджень
- описовий

Нові (сучасні) методи краєзнавчих досліджень:

- географічний
- моделювання
- математичний
- економічний
- соціологічний